

ukladanie trestných sankcií právnickým osobám v Slovenskej republike

doc. JUDr. Jozef ZÁHORA, Ph.D., Ústav verejného práva, Fakulta práva, Paneurópska vysoká škola, Bratislava

1 Úvod

Po niekoľkoročnej snahe 27. apríla 2010 Národná rada Slovenskej republiky schválila návrh novely Trestného zákona a Trestného poriadku², ktorou sa zavádzajú do trestného práva **sankcie pre právnické osoby** vo forme ochranných opatrení s účinnosťou od **1. 9. 2010**. V minulosti už bolo predložených viacero návrhov na zavedenie trestnej zodpovednosti ako dôsledok plnenia medzinárodných záväzkov na zavedenie trestnej zodpovednosti právnických osôb, avšak žiadny z nich sa nepodarilo schváliť.

2 Historický exkurz

2.1 Vládny návrh z roku 2004

Prvýkrát sa otázka zavedenia trestnej zodpovednosti právnických osôb dostala na Slovensku do širšej odbornej diskusie v súvislosti s pripravovanou rekodifikáciou trestného práva v roku 2004. Prvý vládny návrh rekodifikovaného Trestného zákona³, ktorý obsahoval ustanovenia o trestnej zodpovednosti právnických osôb, bol predložený do Národnej rady SR 23. 4. 2004. Bola vytvorená konštrukcia, že právnická osoba by mohla spáchať **všetky trestné činy**, ktoré boli

¹ Vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, štvrté volebné obdobie, parlamentná tlač č. 1487.

² Zákon č. 224/2010 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

³ Vládny návrh - Trestný zákon, tretie volebné obdobie, parlamentná tlač č. 656.

výslovne uvedené v osobitnej časti návrhu Trestného zákona, s výnimkou tých, čo si vyžadovali špeciálny subjekt. Samotná trestná zodpovednosť právnických osôb bola upravená v piatej hlave všeobecnej časti návrhu. Navrhovaná právna úprava v Slovenskej republike vychádzala z tzv. **identifikačnej teórie**. Navrhovalo sa, aby Trestný zákon zaviedol originálnu trestnú zodpovednosť právnických osôb za chybné a nesprávne konanie jej vedenia. Trestná zodpovednosť právnických osôb by sa nevzťahovala na štát, štátne orgány, obce a vyššie územné celky. Štát bol z trestnoprávnej zodpovednosti vyňatý, pretože je nelogické, aby štát trestal seba samého. Tiež sa nepredpokladalo, žeby trestný čin spáchal niektorý z predstaviteľov štátu v mene štátu a na prospech štátu. Z trestnoprávnej zodpovednosti právnických osôb sa navrhovalo vyňať aj orgány miestnej samosprávy a vyššie územné celky, lebo inak by tieto stratili potrebnú autonómiu vo vzťahu k štátu.

Návrh obsahoval **tresty pre právnické osoby** počínajúc peňažným trestom od 500 tisíc do 500 miliónov SKK, trest zrušenia právnickej osoby, trest prepadnutia majetku, trest zákazu činnosti, trest zákazu prijímať verejné dotácie alebo subvencie a trest zákazu účasti vo verejnom obstarávaní. Okrem trestov návrh obsahoval aj **ochranné opatrenia**, a to zhabanie vecí a súdny dohľad nad činnosťou právnickej osoby. Pri treste prepadnutia majetku sa navrhovala zaviesť povinnosť **obráteneho dôkazného bremena**, čo znamená, že v prípade podozrenia získania majetku trestnou činnosťou by musela právnická osoba preukázať jeho legálny pôvod. Vzhľadom na niektoré ťažkosti pri schvaľovaní aj vo vzťahu k trestnej zodpovednosti minister spravodlivosti zobral 8. 2. 2005 vládny návrh Trestného zákona späť.

2.2 Vládny návrh z roku 2005

Následne bol 28. 2. 2005 predložený prepracovaný návrh

Trestného zákona⁴. Na rozdiel od predchádzajúceho návrhu, v zmysle ktorého mohla byť právnická osoba v zásade postihnutá za všetky trestné činy uvedené v osobitnej časti Trestného zákona, tento návrh v § 123 ods. 4 zúžil trestnú zodpovednosť právnických osôb len za **trestné činy taxatívne vymenované** v tomto ustanovení. Podľa predkladateľa išlo len o minimálny katalóg trestných činov, ktoré má Slovenská republika povinnosť transponovať do svojho právneho poriadku. Ani tento návrh však nenašiel podporu v zákonodarnom zbore. Na základe spoločnej správy výborov⁵ bola pri schvaľovaní Trestného zákona z návrhu trestná zodpovednosť právnických osôb vypustená. Podľa názoru zákonodarcu zavedením zodpovednosti právnických osôb by sa zaviedol kolektívny trest aj pre zamestnancov právnickej osoby, ktorí nie sú zodpovední za protiprávne konanie štatutárnych orgánov. Išlo by o porušenie zásady „nie dvakrát o tej istej veci“. Zároveň by bola narušená v trestnom práve doteraz zaručená rovnosť trestno-právnej zodpovednosti subjektov.⁶

2.3 Návrhy zákonov z roku 2006

Krátko po nadobudnutí účinnosti nového Trestného zákona boli do Národnej rady SR predložené dva, obsahovo skoro zhodné návrhy zákona o zavedení trestnej zodpovednosti právnických osôb.⁷ Prvý bol návrh skupiny poslancov okolo bývalého ministra spravodlivosti Daniela Lipšica⁸ z 23. februára 2006 a druhým bol vládny návrh⁹ zákona z 24. februára 2006. Obidva tieto

⁴ Vládny návrh - Trestný zákon, tretie volebné obdobie, parlamentná tlač č. 1061

⁵ Spoločná správa výborov Národnej rady Slovenskej republiky o prerokovaní vládneho návrhu Trestného zákona (tlač 1061) vo výboroch Národnej rady Slovenskej republiky v druhom čítaní, č.1061a, bod 9.

⁶ porovnaj MAŠĽANYOVÁ, D.: Úskalia trestnej zodpovednosti právnických osôb. In Trestná zodpovednosť právnických osôb. Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej dňa 12. novembra 2009. Bratislava 2009, s. 193.

⁷ porovnaj JELÍNEK, J.: Trestní odpovědnost právnických osob. Linde, Praha, 2007, s. 161.

⁸ Návrh zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov, tretie volebné obdobie, parlamentná tlač č. 1523.

⁹ Vládny návrh zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov, tretie volebné obdobie, parlamentná tlač č. 1507.

zákony vychádzali z rovnakej koncepcie. Pozostávali z troch častí - všeobecnej časti resp. hmotnoprávných ustanovení, konania, resp. procesných ustanovení, a spoločných, prechodných a záverečných ustanovení. Okrem toho, týmto zákonom by sa ešte novelizovalo ďalších desať zákonov. Tieto návrhy v § 4 taxatívne vymenovávali trestné činy z osobitnej časti Trestného zákona, za ktoré mohli byť zodpovedné právnické osoby. Ostatné časti v zásade vychádzali z návrhu rekodifikovaného Trestného zákona s tým, že medzi tresty pribudol trest zverejnenia odsudzujúceho rozsudku. Vzhľadom na vtedajšiu politickú situáciu ani jeden z uvedených návrhov neprešiel celým legislatívnym procesom.

2.4 Vládny návrh z roku 2008

V apríli 2008 ministerstvo spravodlivosti predložilo na rokovanie vlády návrhy noviel Trestného zákona¹⁰ a Trestného poriadku¹¹. Podľa dôvodovej správy najdôležitejším prínosom navrhovanej úpravy Trestného zákona je zavedenie sankcionovania právnických osôb, ak došlo v súvislosti s ich činnosťou ku spáchaniu trestného činu. Koncepcia, z ktorej navrhovateľ vychádzal, sa v literatúre označuje ako „**nepravá trestná zodpovednosť**“¹². Znamená to, že pri pravej trestnej zodpovednosti sa ukladajú tresty v zmysle trestného práva, pri nepravnej trestnej zodpovednosti sa sankcie nenazývajú trestami. Typickým predstaviteľom nepravnej trestnej zodpovednosti je Španielsko.¹³ Najvýznamnejšie zmeny týkajúce sa zodpovednosti právnických osôb sa dotýkali nových druhov ochranných opatrení, a to **zhabania určenej výšky finančných**

¹⁰ Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov predložený na rokovanie 91. schôdze vlády Slovenskej republiky 9. apríla 2008, číslo UV-6854/2008.

¹¹ Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov predložený na rokovanie 91. schôdze vlády Slovenskej republiky 9. apríla 2008, číslo UV-6851/2008.

¹² k pojmu bližšie pozri napr. KRATOCHVÍL, V.: Trestněprávní odpovědnost právnických osob a jednání za jiného. In Právní obzor 4/2002 s. 366.

¹³ bližšie JELÍNEK, J.: Trestní odpovědnost právnických osob. Linde, Praha, 2007, s. 19, 22.

prostriedkov a zhabania majetku. Vláda však uvedený materiál neschválila a k tomuto bodu prerušila rokovanie.

3 Zmeny v Trestnom zákone

Schválený zákon¹⁴ s účinnosťou od 1 septembra 2010 okrem Trestného zákona (ďalej len TZ) a Trestného poriadku (ďalej len TP) novelizuje aj zákon o správe a vymáhaní súdnych pohľadávok, zákon o konkurze a reštrukturalizácii a zákon o registri trestov.

Zákon vychádza z návrhu z roku 2008 a je založený na koncepcii „nepravej trestnej zodpovednosti“. Znamená to, že právnickej osobe možno uložiť „kvázi trestnoprávnu“ sankciu v trestnom konaní vedenom voči fyzickej osobe, ktorej podstatou je odčerpanie prospechu z trestnej činnosti, najmä keď páchatel konal v úmysle získať prospech pre právnickú osobu.¹⁵ Na koncepciu tzv. nepravej trestnej zodpovednosti sú v odbornej verejnosti v podmienkach Slovenskej republiky a Českej republiky rozdielne názory. Niektorí autori ju považujú za čiastkové, resp. nekomplexné – nedostatočné riešenie.¹⁶ Jelínek¹⁷ považuje koncepciu nepravej trestnej zodpovednosti za slepú uličku a krok nesprávnym smerom, nakoľko právnická osoba, ktorej majú byť uložené ochranné opatrenia, má postavenie zúčastnenej osoby a toto postavenie

¹⁴ Zákon č. 224/2010 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

¹⁵ bližšie JELÍNEK, J.: Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – stále otevřený problém. In. Trestná zodpovednosť právnických osôb. Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej dňa 12. novembra 2009. Bratislava 2009, s. 111-112.

¹⁶ napr. ZÁHORA, J.: Ochranné opatrenia pre právnické osoby. In.: Rekodifikácia trestného práva – doterajšie poznatky a skúsenosti, Zborník príspevkov z celoštátneho seminára s medzinárodnou účasťou konaného dňa 21. apríla 2008, s. 92 a nasl., ŠIMOVČEK, I. - JALČ, A.: Procesné práva právnických osôb v trestnom konaní. In NECKÁŘ, J. - RADVAN, M. - SEHNÁLEK, D. - VALDHANS, J. (eds.) Dny práva – 2008 – Days of Law. Brno: MU, 2008, s. 1792, ŠIMOVČEK, I - JALČ, A.: Riešenia problematiky trestnej zodpovednosti právnických osôb v európskom priestore a úvahy de lege ferenda. In. Trestná zodpovednosť právnických osôb. Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej dňa 12. novembra 2009. Bratislava 2009, s. 52.

¹⁷ JELÍNEK, J.: Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – stále otevřený problém. In. Trestná zodpovednosť právnických osôb. Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej dňa 12. novembra 2009. Bratislava 2009, s. 111.

je vo vzťahu k obvinenému slabšie. Podobný názor zastáva aj Burda,¹⁸ ktorý ďalej dodáva, že do tejto slepej uličky neradno vstupovať.¹⁹ Opačný názor zastáva Mašlanyová²⁰, ktorá takéto riešenie odporúča. Kratochvíl²¹ považuje slovenský návrh za priehľadný a nabáda českého zákonodarcu, aby „odkopíroval“ slovenské riešenie.

Medzi najvýznamnejšie zmeny, ktoré zaviedla uvedená novela popri špecifikácii pôsobnosti Trestného zákona a doplnení podmienok pre obligatórne uloženie trestu prepadnutia majetku patrí zavedenie nových **ochranných opatrení** pre právnické osoby a to zhabanie peňažnej čiastky a zhabanie majetku.

3.1 Zhabanie peňažnej čiastky

Zhabanie peňažnej čiastky je ochranným opatrením, ktorého účelom je sankcionovanie právnickej osoby za porušenie povinností osôb oprávnených konať za túto osobu v čoho dôsledku došlo k spáchaniu činu hoci aj v štádiu pokusu alebo k účasti na trestnom čine (§ 83a TZ).

Zhabanie peňažnej čiastky **môže súd fakultatívne uložiť** právnickej osobe, ak bol spáchaný trestný čin, hoci aj v štádiu pokusu, alebo ak došlo k účasti na trestnom čine v súvislosti:

- a) s výkonom oprávnenia zastupovať túto právnickú osobu,
- b) s výkonom oprávnenia prijímať rozhodnutia v mene tejto právnickej osoby,

¹⁸ BURDA, E.: Prečo nám trestná zodpovednosť právnických osôb naháňa hrôzu. In NECKÁŘ, J. - RADVAN, M. - SEHNÁLEK, D. - VALDHANS, J. (eds.) Dny práva – 2008 – Days of Law. Brno: MU, 2008, str. 1686.

¹⁹ BURDA, E. - KURILOVSKÁ, L.: Nedostatky v doterajších legislatívnych návrhoch trestnej zodpovednosti právnických osôb. In. Trestná zodpovednosť právnických osôb. Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej dňa 12. novembra 2009. Bratislava 2009, s. 163.

²⁰ MAŠLANYOVÁ, D.: Úskalia trestnej zodpovednosti právnických osôb. In Trestná zodpovednosť právnických osôb. Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej dňa 12. novembra 2009. Bratislava 2009, s. 196.

²¹ KRATOCHVÍL, V.: České a slovenské řešení trestní odpovědnosti právnických osob v roce 2009. In.: Trestná zodpovednosť právnických osôb. Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej dňa 12. novembra 2009. Bratislava 2009, str. 131

c) s výkonom oprávnenia vykonávať kontrolu v rámci tejto právnickej osoby, alebo

d) so zanedbaním dohľadu alebo náležitej starostlivosti v tejto právnickej osobe.

Zhabanie peňažnej čiastky môže súd uložiť od **800 eur do 1 660 000 eur**. Pri určení výšky zhabania peňažnej čiastky súd prihliadne na závažnosť spáchaného trestného činu, rozsah činu, získaný prospech, spôsobenú škodu, okolnosti spáchania trestného činu a následky pre právnickú osobu. Zhabanie peňažnej čiastky súd neuloží, ak ukladá právnickej osobe ochranné opatrenie zhabania majetku.

Zhabanie peňažnej čiastky **nemožno uložiť** právnickej osobe, ktorej majetkové pomery ako dlžníka nemožno usporiadať podľa osobitného predpisu upravujúceho konkurzné konanie (sú to právnické osoby požívajúce tzv. **konkurznú imunitu**),²² alebo ak by výkonom ochranného opatrenia bol postihnutý **majetok štátu** alebo **Európskej únie, orgánu cudzieho štátu a medzinárodných organizácií verejného práva**. Tiež ho nemožno uložiť, ak došlo k zániku trestnosti činu premlčaním trestného stíhania alebo na základe účinnej lútosti.

V prípade zlúčenia, splynutia alebo rozdelenia právnickej osoby súd uloží zhabanie peňažnej čiastky **právnomu nástupcovi** zaniknutej právnickej osoby.

Zaplatená alebo vymožená peňažná čiastka **pripadá štátu**, ak súd nerozhodne inak na základe vyhlásenej medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná.²³

3.2 Zhabanie majetku

²² Napr. štát, štátna rozpočtová organizácia, štátna príspevková organizácia, štátny fond, obec, vyšší územný celok alebo iná osoba, za ktorej všetky záväzky zodpovedá alebo ručí štát, Národná banka Slovenska, Fond ochrany vkladov alebo Garančný fond investícií (§ 2 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov).

²³ napr. Dohovor o praní špinavých peňazí, vyhľadávaní, zhabaní a konfiškácii ziskov z trestnej činnosti Oznámenie MZV č. 109/2002 Z. z.; Dohovor Rady Európy o praní špinavých peňazí, vyhľadávaní, zaistení a konfiškácii ziskov z trestnej činnosti a o financovaní terorizmu oznámenie MZV č. 91/2009 Z. z.

Ďalším novozavedeným ochranným opatrením je zhabanie majetku. **Zhabanie majetku** je ochranným opatrením ktorého účelom je odňatie majetku, ktorý právnická osoba nadobudla v dôsledku spáchania trestného činu uvedeného v § 58 ods. 2 TZ (§ 83b TZ).

Na rozdiel od zhabania peňažnej čiastky, ktoré súd môže uložiť fakultatívne, zhabanie majetku súd **obligatórne** uloží právnickej osobe, ak bol spáchaný trestný čin, hoci aj v štádiu pokusu alebo ak došlo k účasti na trestnom čine uvedenom v § 58 ods. 2 TZ, a ak právnická osoba nadobudla majetok alebo jeho časť trestnou činnosťou alebo z príjmov pochádzajúcich z trestnej činnosti, v súvislosti s výkonom oprávnenia zastupovať túto právnickú osobu, s výkonom oprávnenia prijímať rozhodnutia v mene tejto právnickej osoby, s výkonom oprávnenia vykonávať kontrolu v rámci tejto právnickej osoby, alebo so zanedbaním dohľadu alebo náležitej starostlivosti v tejto právnickej osobe. Zhabanie majetku postihuje v rozsahu, ktorý patrí právnickej osobe, pri výkone ochranného opatrenia zhabania majetku po **ukončení konkurzného konania** - výťažok zo speňaženia majetku, majetok vylúčený zo súpisu majetku podstát, majetok podliehajúci konkurzu, ak nedošlo k speňaženiu majetku.

Podobne ako pri zhabaní peňažnej čiastky zákon stanovuje **nepripustnosť** uloženia tohto ochranného opatrenia osobám, ktoré požívajú konkurznú imunitu.

Vzhľadom na to, že zákon vychádza z koncepcie obligatórneho uloženia zhabania majetku, pre odstránenie „tvrdosti zákona“ novela zavádza aj **liberačný dôvod** na neuloženie zhabania majetku. Súd zhabanie majetku neuloží, ak vzhľadom na závažnosť spáchaného trestného činu, rozsah činu, získaný prospech, spôsobenú škodu, okolnosti spáchania trestného činu, následky pre právnickú osobu alebo **dôležitý verejný záujem** je možné ochranu spoločnosti zabezpečiť aj bez

zhabania majetku právnickej osoby (napr. uloženie a výkon zhabania majetku by mohlo mať za následok likvidáciu veľkého počtu pracovných miest). Ak súd neuloží zhabanie majetku, uloží právnickej osobe ochranné opatrenie zhabania peňažnej čiastky.

Pretože zákonodarca považuje zavedenie uvedených sankcií pre právnické osoby za rozširovanie trestnosti na protiprávne konania, pretože sa viažu na spáchanie trestného činu, v rámci prechodných ustanovení sa vymedzuje pravidlo, že tieto ochranné opatrenia možno uložiť len na trestné čin spáchané od účinnosti tohto zákona.

4 Zmeny v Trestnom poriadku

4.1 Zúčastnená osoba

Ako reakciu na kritiku „slabého postavenia“ právnickej osoby, ktorej majú byť uložené ochranné opatrenia, zákonodarca v trestnom konaní rozšíril práva zúčastnenej osoby. Zúčastnená osoba je osoba, ktorej môže byť, podľa návrhu má byť, alebo bola zhabaná vec, peňažná čiastka alebo majetok (§ 45 TP). V konaní o uložení peňažnej čiastky alebo zhabania majetku Trestný poriadok priznáva zúčastnenej osobe nasledovné práva:

- po podaní návrhu na uloženie ochranného opatrenia **vyjadriť sa ku všetkým skutočnostiam** a dôkazom, o ktoré sa návrh opiera,
- byť **prítomná na hlavnom pojednávaní** a verejnom zasadnutí, robiť na nich návrhy, predkladať dôkazy a nazerať do spisov,
- podávať v prípadoch ustanovených Trestným poriadkom **opravné prostriedky**, a to pri zaistení majetku v rozsahu podľa § 461b TP už pred podaním návrhu na uloženie ochranného opatrenia (§ 45 ods. 2 TP),
- byť **poučený o jej právach** (§ 45 ods. 3 TP),
- na **tlmočníka a prekladateľa** (§ 2 ods. 20 TP),
- **zvoliť obvinenému obhajcu** (§ 39 ods. 2 TP),
- dať **sa zastupovať splnomocnencom** (§ 53 ods. 1 TP),

- na **navrátenie lehoty** (§ 64 ods. TP),
- **nazerat' do spisu** (§ 69 ods. 1 TP)
- **predložit' znalecký posudok** (§ 145 ods. 5 TP),
- na **doručenie rozsudku** (§ 173 ods. 1 TP) a **trestného rozkazu** (§ 354 TP),
- na **preštudovanie spisu** po skončení vyšetrovania (§ 208 TP),
- na **podanie žiadosti** o preskúmanie postupu policajta (§ 210 TP),
- na **doručenie obžaloby** (§ 240 TP),
- byť **upovedomená** o konaní hlavného pojednávania (§ 247 ods. 2 TP),
- po skončení výsluchov **klásť obžalovanému a vypočúvaným doplňujúce otázky** (§ 258 ods. 3, 272 ods. 1 TP),
- na **záverečnú reč** (§274 ods. 1 TP).

Okrem práv má zúčastnená osoba aj **povinnosti**, a to:

- pri prvom úkone s ňou **uviesť adresu**, na ktorú sa jej majú písomnosti doručovať,
- ak túto adresu alebo spôsob doručovania **zmení**, musí takú skutočnosť bez meškania **oznámiť príslušnému orgánu** (§45 ods. 6 TP).

4.2 Ukladanie ochranných opatrení

Návrh na uloženie ochranného opatrenia zhabanie peňažnej čiastky alebo majetku môže prokurátor podať v rámci obžaloby alebo samostatne. Takýto návrh nemožno podať samostatne, ani ako súčasť obžaloby a súd nemôže ochranné opatrenie uložiť, ak v súvislosti s tým istým skutkom už súd o návrhu na uloženie ochranného opatrenia zhabania peňažnej čiastky alebo zhabania majetku tej istej zúčastnenej osobe alebo jej právnomu predchodcovi v trestnom konaní rozhodol, alebo ak bola tej istej právnickej osobe alebo jej právnomu predchodcovi v súvislosti s tým istým skutkom už uložená sankcia v inom konaní, a táto sankcia je dostatočná (§ 236 ods. 1 TP).

O uvedených ochranných opatreniach súd môže rozhodnúť na hlavnom pojednávaní, trestným rozkazom alebo na verejnom zasadnutí ako osobitnom spôsobom konania.

4.2.1 Rozhodovanie na hlavnom pojednávaní

V prípade, že v obžalobe bolo navrhnuté zhabanie peňažnej čiastky alebo majetku právnickej osobe, môže ho uložiť na **hlavnom pojednávaní**. Súd nie je viazaný návrhom prokurátora pokiaľ ide o druh ochranného opatrenia a výšku peňažnej čiastky. Ak súd zistil u obžalovaného dôvod na uloženie ochranného opatrenia, môže ho uložiť i bez návrhu prokurátora (§ 289 odsek 1 TP). Ak obžaloba obsahuje návrh na uloženie ochranného opatrenia zhabania peňažnej čiastky alebo zhabania majetku a prokurátor na hlavnom pojednávaní oznámi, že od tohto návrhu **ustupuje**, súd uloží ochranné opatrenie na verejnom zasadnutí osobitným spôsobom konania - konaní o návrhu na zhabanie peňažnej čiastky a o návrhu na zhabanie majetku (§362a TP). Ak súd rozsudkom ukladá ochranné opatrenie zhabania peňažnej čiastky, na dobrovoľné plnenie zúčastnenej osoby **určí lehotu primeranú výške určenej peňažnej čiastky**, nie však kratšiu ako 30 dní od právoplatnosti rozhodnutia. Právoplatný výrok o uložení ochranného opatrenia zhabania peňažnej čiastky sa stane vykonateľným až márnym uplynutím tejto lehoty (§ 289 TP).

4.2.2 Rozhodovanie trestným rozkazom

V prípade konania o prečinoch a zločinoch, na ktoré zákon ustanovuje trest odňatia slobody, ktorého horná hranica neprevyšuje osem rokov, môže samosudca uložiť zhabanie peňažnej čiastky **do výšky 331 930 eur** aj **trestným rozkazom**, ak je skutkový stav spoľahlivo preukázaný vykonanými dôkazmi (§ 355 TP).

4.2.2 Rozhodovanie na osobitnom druhu konania mimo hlavného pojednávania

Zákon zaviedol aj osobitný druh konania - **Konanie o návrhu na zhabanie peňažnej čiastky a o návrhu na zhabanie majetku** (§362a TP). Týmto spôsobom sa ochranné opatrenie spravidla uloží, keď prokurátor podal návrh na uloženie ochranného opatrenia zhabania peňažnej čiastky alebo zhabania majetku samostatne. Konanie vykonáva samosudca a ak návrh po preskúmaní neodmietne, prejedná ho na verejnom zasadnutí. Samosudca nie je viazaný návrhom prokurátora. Proti uzneseniu, ktorým samosudca uložil zhabanie peňažnej čiastky alebo majetku, je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok. Ak bolo uložené ochranné opatrenie, právoplatné uznesenie sa stáva vykonateľným až márnym uplynutím lehoty na dobrovoľné plnenie stanovenej v uznesení.

4. 3 Opravné konanie

Vzhľadom na posilnenie práv zúčastnenej osoby zákonodarca rozšíril práva zúčastnenej osoby podávať opravné prostriedky. Ako už bolo uvedené, ochranné opatrenia voči právnickej osobe možno uložiť aj trestným rozkazom. Proti výroku, ktorým bolo uložené ochranné opatrenie, môže zúčastnená osoba podať **odpor**. Ak samosudca nenariadi hlavné pojednávanie, prejedná návrh na uloženie ochranného opatrenia na verejnom zasadnutí (§ 355 ods. 4 TP).

Popri riadnych opravných prostriedkoch novela rozšírila aj o možnosť o podania návrhu na **obnovu konania** v prípade uloženia ochranného opatrenia voči právnickej osobe. Obnova konania, ktoré sa skončilo právoplatným rozhodnutím súdu v konaní o návrhu prokurátora na uloženie ochranného opatrenia zhabania peňažnej čiastky alebo zhabania majetku, sa povolí, ak vyjdú najavo skutočnosti alebo dôkazy súdu skôr neznáme, ktoré by mohli same osebe alebo v spojení so skutočnosťami alebo dôkazmi už skôr známymi odôvodniť iné rozhodnutie o ochrannom opatrení. Obnovu konania však nemožno povoliť ak vyjdú najavo nové skutočnosti, ktoré by mohli odôvodniť len

zvýšenie zhabanej peňažnej čiastky.

V neprospech zúčastnenej osoby môže podať návrh na povolenie obnovy konania **len prokurátor**. V prospech zúčastnenej osoby môže podať návrh na povolenie obnovy konania **prokurátor, zúčastnená osoba** alebo jej **právny nástupca**. Návrh nemožno podať a ak bol podaný, súd ho odmietne, ak zúčastnená osoba zanikla bez právneho nástupcu. Návrh na povolenie obnovy konania v neprospech zúčastnenej osoby nemožno podať a ak bol podaný, súd ho odmietne, ak od posledného rozhodnutia v pôvodnom konaní do podania návrhu na povolenie obnovy konania už uplynula doba, ktorá zodpovedá **premlčacej dobe**, ustanovenej na trestný čin v súvislosti s ktorým bolo v pôvodnom konaní uložené ochranné opatrenie (§ 405a TP).

4. 4 Vykonávacie konanie

Len čo nadobudlo právoplatnosť rozhodnutie, ktorým bolo **uložené zhabanie peňažnej čiastky**, zašle predseda senátu jeho rovnopis bez odôvodnenia orgánu štátnej správy príslušnému podľa osobitného predpisu o správe a vymáhaní súdnych pohľadávok. Tento orgán je oprávnený prijať peňažné plnenie zodpovedajúce nároku štátu zo zhabania peňažnej čiastky alebo v prípade omeškania zúčastnenej osoby s jeho dobrovoľným plnením v lehote, určenej v rozhodnutí, je oprávnený s nárokom alebo s jeho časťou nakladať spôsobom ustanoveným osobitným predpisom o správe a vymáhaní súdnych pohľadávok (§ 461a TP).

Výkon **zhabania peňažnej čiastky** sa vykonáva analogicky ako trest popadnutia majetku. Ak sa zaistuje majetok právnickej osoby používaný na účely podnikania alebo zabezpečenia verejného záujmu, môže súd na návrh prokurátora alebo zúčastnenej osoby a v prípravnom konaní prokurátor aj bez návrhu súčasne s rozhodnutím o zaistení majetku alebo v priebehu tohto zaistenia rozhodnúť, že zúčastnená osoba je oprávnená zaistený majetok používať na určený účel v rámci bežnej činnosti právnickej osoby; právne úkony zúčastnenej

osoby prekračujúce tento rozsah sú neplatné (§461b TP). V rámci právneho styku s cudzinou zákon upravuje aj **výkon cudzieho rozhodnutia voči právnickej osobe** (§ 521a TP).

5 Diskusia

Slovenská republika si môže „pripísať“ ďalší bod. Podarilo sa jej ukončiť proces na implementáciu medzinárodných záväzkov ohľadom trestnej zodpovednosti právnických osôb. Slovenský zákonodarca zvolil „kompromisnú cestu“ aby **„aj ovca zostala celá aj vlk sýty“**. Podľa môjho názoru bola prijatá nedostatočná, málo efektívna právna úprava, ktorej uplatnenie v praxi bude spôsobovať problémy, na druhej strane, na medzinárodnom fóre môže Slovenská republika vyzeráť ako dôveryhodný partner, ktorý si načas plní svoje záväzky.

Za najväčší nedostatok schválenej právnej normy možno považovať to, že bola **„ušitá horúcou ihlou“**. O uvedenom návrhu **nebolo vykonané medzirezortné pripomienkové konanie**. Podľa čl. 9 Legislatívnych pravidiel vlády SR sa návrh zákona prerokuje s príslušnými orgánmi a inštitúciami v pripomienkovom konaní. Predkladateľ zverejní návrh zákona na pripomienkové konanie na Portáli právnych predpisov. Predmetný návrh nebol zverejnený na pripomienkové konanie ani na stránke ministerstva spravodlivosti ani na portáli právnych predpisov. Ďalší sled prerokovania bol tiež veľmi rýchly. Predmetný materiál bol na rokovaní vlády prerokovaný 3. 2. 2010, do Národnej rady SR doručený 12. 2. 2010, spoločná správa výborov bola spracovaná 26. 4. 2010 a návrh bol prerokovaný v druhom a schválený v treťom čítaní v ten istý deň (27. 4. 2010), už dva týždne predtým, ako bola stanovená lehota na prerokovania vo výboroch (do 12. 5. 2010).

Okrem iného zákon prináša aj otvorené otázky. Trestný poriadok umožňuje uložiť zhabanie peňažnej čiastky a zhabanie majetku aj bez návrhu prokurátora (§ 289 odsek 1 TP). Vzhľadom na to, že slovenské trestné konanie je najmä po rekodifikácii

od roku 2006 sporové trestné konanie, v ktorom sudca v zásade nevykonáva dokazovanie, ale len hodnotí jednotlivé dôkazy, kladiem si otázku ako bude v konkrétnom prípade postupovať súd, keď prokurátor nepodá návrh a súd dospeje k názoru, že sú splnené dôvody na uloženie ochranného opatrenia voči právnickej osobe. **Preberie úlohu obžaloby súd s bude niest' dôkazné bremeno? Nie je to krok späť k inkvizičnému procesu?**

Taktiež katalóg sankcií voči právnickým osobám nie je podľa môjho názoru dostatočný. Niektoré medzinárodné dokumenty, ktorými je Slovenská republika viazaná, požadujú zavedenie širšieho katalógu sankcií pre právnické osoby. Napr. Rámcové rozhodnutie o boji proti korupcii v súkromnom sektore²⁴ v čl. 6 Sankcie proti právnickým osobám ustanovuje nasledovný katalóg sankcií:

- a) vylúčenie z nároku na štátne dávky alebo podporu;
- b) dočasné alebo trvalé vylúčenie z vykonávania podnikateľskej činnosti;
- c) nariadenie súdneho dozoru;
- d) súdny príkaz k likvidácii.

Podobné sankcie obsahuje aj Rámcové rozhodnutie o útokoch na informačné systémy²⁵. Ďalšie rámcové rozhodnutie Rady o boji proti pohlavnému zneužívaniu detí a detskej pornografii,²⁶ okrem štyroch sankcií pre právnické osoby týkajúce sa korupcie v súkromnom sektore, stanovuje v čl. 7 aj ďalšiu sankciu, a to dočasné alebo trvalé zatvorenie prevádzok, ktoré boli použité na spáchanie trestného činu. Tieto sankcie však v slovenskom právnom poriadku chýbajú.

²⁴ Rámcové rozhodnutie Rady 2002/568/SVV z 22. júla 2003 o boji proti korupcii v súkromnom sektore. Úradný vestník L 192, 31/07/2003 s. 0054 - 0056.

²⁵ Rámcové rozhodnutie Rady 2005/222/SVV z 24. februára 2005 o útokoch na informačné systémy. Úradný vestník L 069, 16/03/2005 s. 0067 - 0071.

²⁶ Rámcové rozhodnutie rady 2004/68/SVV z 22. decembra 2003 č. o boji proti pohlavnému zneužívaniu detí a detskej pornografii. Úradný vestník L 013, 20/1/2004, s. 44 – 48.

Záhora, J.

Ukladanie trestných sankcií právnickým osobám v Slovenskej republike

SÚHRN

Autor načrtáva nedávne zmeny, ktoré sa týkajú zavedenia trestnoprávnych sankcií vo forme ochranných opatrení voči právnickým osobám v Slovenskej republike. V úvode stručne naznačuje historický vývoj problému trestnej zodpovednosti právnických osôb v podmienkach Slovenskej republiky. V rámci zmien týkajúcich sa hmotnoprávnych ustanovení poukazuje na zavedenie nových ochranných opatrení a to zhabania peňažnej čiastky a zhabanie majetku. Pri zmenách procesných ustanovení analyzuje práva zúčastnenej osoby, ktorej sa má vysloviť ochranné opatrenie a tiež aj samotný proces ukladania a výkonu týchto ochranných opatrení. V rámci diskusie sa zameriava na niektoré nedostatky uvedenej právnej úpravy.

Záhora, J.

Imposing penal sanctions on legal entities in the Slovak Republic

SUMMARY

The author outlines recent changes, which relate to introduction of criminal sanctions in the form of protective measures towards legal entities in the Slovak Republic. In the introduction, he briefly foreshadows the historical development of the issue of criminal liability of legal entities in the conditions of the Slovak Republic. Within the changes relating to regulations on material law, he points out the introduction of new protective measures, that is seizure of a financial sum and seizure of property. In the case of changes of procedural rules, he analyses the rights of the

participating person, for whom a protective measure is to be declared, as well as the process itself of imposing and executing these protective measures. In the discussion, he focuses on some shortcomings of the enactment.

Záhora, J.

Die Auferlegung von Strafsanktionen für juristische Personen in der Slowakischen Republik

ZUSSAMMENFASSUNG

Der Autor skizziert die jüngsten Änderungen in der Slowakischen Republik, die die Einführung der strafrechtlichen Sanktionen in der Form von vorbeugenden Maßnahmen gegenüber juristischen Personen betreffen. In der Einleitung deutet er kurz die historische Entwicklung der Frage der Strafverantwortung der juristischen Personen unter den Bedingungen der Slowakischen Republik dar. Hinsichtlich der Änderungen in den materiellrechtlichen Bestimmungen verweist er auf die Einführung von neuen vorbeugenden Maßnahmen und zwar auf den Entzug von finanziellen Mitteln und die Vermögensbeschlagnahme. Im Rahmen der Änderungen der Prozessbestimmungen analysiert er die Rechte der beteiligten Person, der gegenüber die vorbeugende Maßnahme ausgesprochen werden soll, sowie den eigentlichen Prozess der Auferlegung und der Vollziehung der vorbeugenden Maßnahmen. Im Rahmen der Diskussion konzentriert er sich auf einige Lücken in der genannten rechtlichen Regelung.